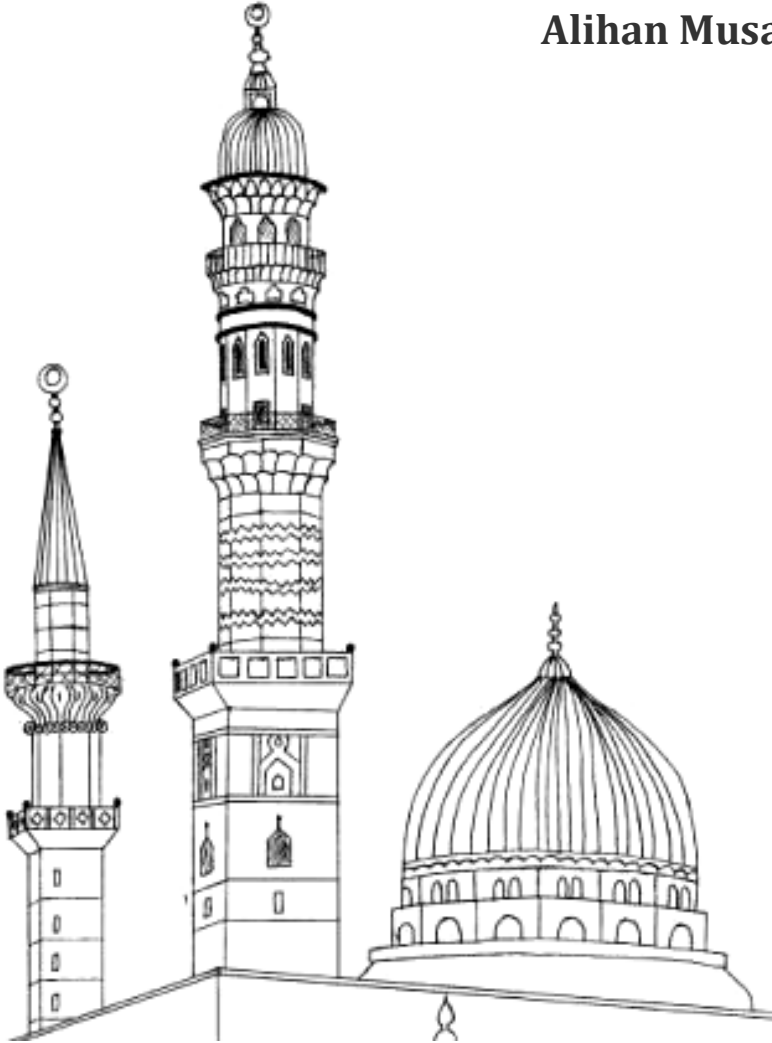

Alihan Musayev

Selef-i Sâlihîn

Editör Kadrosu:**M. Qarayev****A. Salehli****M. Kerim****F. Allahverdiyev****E. Rüstemov**

﴿وَالسَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ
بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي
تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾

“İslâm'ı ilk önce kabul eden muhâcirler ve ensar ile, iyilikle onlara uyanlar var ya, Allah onlardan razı olmuş; onlar da O'ndan razı olmuşlardır. Allah, onlara altından ırmaklar akan ve içinde ebedî kalacakları cennetler hazırlamıştır. İşte bu büyük başarıdır.”

Tevbe Sûresi, 100.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla!

MUKADDİME

Hamd Allah'adır! Biz Ona şükür ve terif edir, sadece O'na hamederiz. O'ndan bağışlanma diler, O'ndan bizi doğru yola iletmesini isteriz. Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüklerinden O'na sığınırız. Allah'ın hidayet verdiğini hiç kimse saptıramaz; saptırdığını da hiç kimse hidayete erdiremez. Allah'tan başkasının ibadet edilmeye layık olmadığına şehadet ederiz. O tektir, O'nun ortağı yoxdur. Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in O'nun kulu ve rasûlü olduğuna da şehadet ederiz.

Bizleri İslam fitratı üzere yaratan, doğru yola ileterek hidayete erdiren, Peyğamberimiz Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetini yaşamamızda bizlere yardım eden, alemlerin Rabbi, hesap gününün hakimi ve mutlak sahibi olan Yüce Allah'a sonsuz hamdü senalar olsun!

Sevgili okuyucu!

Bu küçük kitabı derlemedeki amacımız, günümüzde çok yaygın olan ve birçok kişi tarafından yanlış anlaşılan *selef* kelimesinin hem sözlük, hem de ıstılah anlamını açıklığa kavuşturmaktır.

Öncelikle bu kelimenin bazılarının sandığı gibi dilimize yeni eklenmediğini belirtelim. Yeri geldiğinde ünlü yazarlar eserlerinde bu kelimeyi kullanmışlardır. Bu kitabı okuyan değerli okurlarımız selefilğin dinimizde bir mezhep veya fırka olmadığını bilakis sahabe, tâbiîn ve tebeu't-tâbiîn'in bir yöntemi olduğunu anlamış olacaklar.

Ayrıca hayatını bu dini ilkelere göre düzenleyen, Allah'a ve Resulü'ne inanan, günde beş vakit namazı dosdoğru kılan, oruç tutan, imkanları dahilinde hac yapan, zekât veren her Müslümanın, mezhepinden bağımsız olarak selef-i sâlihîn yolunun daha güvenilir, daha bilgin ve daha hikmetli olduğunu idrak edecekler.

Birçok kişinin bilinçli olarak selefilere, harici ve benzeri sapkın fırkalara benzetmeye çalışması son derece yanlıştır. Bu küçük çalışmamızın, her zaman doğruyu yanlıştan ayırt etmeye gayret eden değerli okurlarımıza, konuyla ilgili yanlış düşünceleri netleştirmede yardımcı olacağına inanıyoruz.

Allah'tan bu çalışmayı faydalı ve bereketli kılmasını diliyoruz. Büyük Arş'ın Rabbi olan Yüce Allah'tan, güzel isimleri ve yüce sıfatlarıyla, bizi sevdiği ve razı kaldığı salih amelleri işlemeye ve doğru konuşmaya muvaffak kılmasını dileriz! Şüphesiz ki Allah bütün yakarışları, bütün duaları işiten ve kabul edendir. Allah'ın salât ve selamı, Peyğamber Efendimiz'e, onun ailesine, ashabına ve kıyamete dek onun yolunu takip edenlerin üzerine olsun!

“SELEF” KELİMESİNİN ANLAMı

Sözlük anlamında selef kelimesi, herhangi bir alanda, işte veya pozisyonda faaliyetleri diğerlerinden önce gelen veya daha önce yaşamış olan kimselere denir.¹ Bu manayı ifade eden bir rivayette Peyğamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ölüm döşeginde iken kızı Fatıma'ya şöyle dediği bildirilmektedir:

((فَإِنَّهُ نِعْمَ السَّلْفُ أَنَا لَكَ))

“Ben senin için güzel selefim”.²

Bu konuda Kur'an'da şöyle buyrulur:

﴿فَجَعَلْنَاهُمْ سَلَفًا وَمَثَلًا لِلْآخِرِينَ﴾

“Biz onları sonrakiler için hem bir selef hem bir mesel kıldık”.³

Bu ayette Firavun ve ordusunun gelecek nesillere tarihi bir ibret olduğu bildirilmektedir.⁴

Selef kelimesi terim olarak ilim ve fazilet açısından İslamın ilk dönemlere mensup İslâm büyükleri anlamına gelir.

Selefin diğerlerine üstünlüğü hususunda Peyğamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “İnsanların en hayırlıları benim asrımda yaşayanlardır. Sonra bunları takip edenlerdir, sonra da bunları takip edenlerdir”.⁵

¹ *Lisânü'l-Arab*, 9/158; *en-Nihâye*, 2/390.

² *Sahîh-i Buhârî*, 3624, 6285, 6286; *Sahîh-i Müslim*, 2450; *Sünen-i Nesâî el-Kubrâ*, 8368; *Sünen-i İbn Mâce*, 1621; *Müsned-i İmam Ahmed*, 6/282.

³ *Zuhrufsûresi*, 56.

⁴ *Tefsîru İbn Keşîr*, 7/232.

⁵ *Sahîh-i Buhârî*, 2652; *Sahîh-i Müslim*, 7/184-185; *Sünen-i İbn Mâce*, 2/63- 64; *Müsned-i İmam Ahmed*, 1/378.

Belirtmek gerekir ki bu hadiste müminlerden kast o dönemde yaşayan sahabe, tâbiîn ve tebeu't-tâbiîn neslidir. Oysa o dönemde Hâricîler, Kaderiler, Râfîzîler, Cehmiler ve Mu'tezile gibi sapık ve batıl fırkalar da yaşamaktaydı. Onlar asla Selef-i Sâlih olarak kabul edilmezler. Yalnızca Allah'ın razı kaldığı, Allah'a ve Rasulüne itaat eden müminler doğru yol üzere olan selefilere sayılırlar. Bu hususta Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

﴿وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ أُولَئِكَ مِنْهُمُ الْمُتَّقُونَ وَالَّذِينَ تَبِعُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ إِسْرَائِيلَ وَهُمُ الْمُؤْمِنُونَ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾
 ﴿رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾

“İslâm'ı ilk önce kabul eden muhâcirler ve ensar ile, iyilikle onlara uyanlar var ya, Allah onlardan razı olmuş; onlar da O'ndan razı olmuşlardır. Allah, onlara altından ırmaklar akan ve içinde ebedî kalacakları cennetler hazırlamıştır. İşte bu büyük başarıdır”.¹

Kesinlikle bu ayette Allah'ın sahâbeden ve kıyamete kadar onları güzellikle yadedip iman ve itaatte kendilerine tabi olan bütün mü'minlerden razı olduğu anlaşılmaktadır. Başkasının yolundan gidenlere gelince, onları cehennem ateşi beklemektedir. Bu hususta Yüce Allah ayet-i kerimede şöyle buyuruyor:

﴿وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصَلِّهِ ۖ إِنَّ جَهَنَّمَ سَاءَتْ مَصِيرًا﴾

“Her kim de kendisine hidayet besbelli olduktan sonra peyğambere karşı çıkar, mü'minlerin yolundan başkasına

¹ Tevbe Sûresi, 100.

uyarsa, onu yöneldiği yolda bırakırız ve cehenneme sokarız. Orası ne kötü bir varış yeridir".¹

Bu ayette mü'minlerden bahsedildiğinde, ashab ve onların yolundan gidenler kastedilmektedir. Peyğamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bu konuda şöyle buyurmuştur: *"Benden sonra sağ kalıp uzunca bir hayat sürenler pek çok ihtilaflar görecekler. O zaman sizin üzerinize gerekli olan, benim sünnetime ve doğru yolda olan Hulefâ-yi Râşidîn'in sünnetine sarılmanızdır. Bu sünnetlere sınımsız sarılınız. Sonradan ortaya çıkarılmış bid'atlardan şiddetle kaçınınız. Çünkü her bid'at dalâlettir, sapıklıktır".²*

Bir başka rivayette ise Peyğamber *sallallahu aleyhi ve sellem*: *"Ümmetimin, yetmiş üç fırkaya ayrılacak, bunların içinden bir fırkası kurtulacaktır."* buyurmuştu. *Ashâb-ı kirâm* sordular: *"Yâ Rasûlâllah! O kurtulan fırka, hangi fırka olacaktır?"* Peyğamber *sallallahu aleyhi ve sellem*: *"Benim ve ashâbımın takip ettiği yolu izleyenler. buyurdu".³*

Burada şunu açıkça görüyoruz ki, yalnız Allah'ın kitabını ve Peyğamber'in sünnetini, yani sahih hadisleri ashâb gibi anlayan, keza Kur'an ve sünnet ışığında emredilenleri onlar gibi yerine getiren kimse, sâlih seleflerin yolunu takip edenlerden biri olarak kabul edilir. Peki, sahabeden sonraki alimler "selefi" sayılırlar mı? Cevap olarak şöyle diyoruz:

Evet, Peyğamber'in ve ashabın yolunu takip eden, başta Ebû Hanîfe Nu'mân b. Sâbit olmak üzere, Mâlik b. Enes, Muhammed b. İdrîs eş-Şâfiî, Ahmed b. Hanbel ve onları takip eden diğer alimler de sâlih selef-i olarak kabul edilirler. Siyasî hırs ve menfaat güdmeden, aynı zamanda mezhep taassubu yapmaksızın Kur'an ve sünnet'e başvuran Hanefiler, Mâlikiler, Şâfiîler ve Hanbeliler de

¹ Nisa sûresi, 115.

² Sünen Ebu Davud, 4607; Sünen-i Tirmizî, 266.

³ Sünen-i Tirmizî, 2641; Sahihu'l-Câmî, 5343.

sâlih seleflerin yolunu takip etmekte. Şöyle ki, bu dört mezhep imamları inanç ve fıkıh meselelerinde çoğu zaman aynı görüşleri paylaşmış ve savunmuşlar. Sadece dinî yorum ve anlayışları sebebiyle bazı konularda aralarında fikir ayrılığı vardı. Bu husus hiç bir şekilde onların selef sayılmasına zarar veremez. Ayrıca İslam alimleri ihtilafa düştükleri meselelerde, içtihadında isabetli olan da, isabetsiz olanda sevap kazanır. olan taraf ödüllendirilir. Bu hususta Peyğamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle demiştir: *“Bir hâkim, verdiği hükümle ilgili yaptığı içtihadında isabet etse iki sevap, hata etse bir sevap kazanır”*.¹

Bu hadisi bilen ve kendini Müslüman olarak nitelendiren kimsenin, Allah'ın yüzyıllardır yücelttiği, ilim vererek insanlar arasından seçtiği ve hayatını İslam'ın yayılmasına adayan sâlih selefler hakkında kötü bir düşünceye sahip olmaması gerekir. Keza bu âlimleri içtihat sonucu yaptıkları hatalardan dolayı ayıplamamalı ve dışlamamalıdır. Aynı şekilde onlardan nefret etmemeli, onlara hakaret etmemeli, aksine onlar hakkında hüsnü zan etmeli, onları sevmeli ve onların faziletlerinden, yaptıkları amellerden söz etmelidir. Ayrıca Kuran'da bildirildiği gibi sürekli dua etmeli ve şöyle demelidir:

﴿وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ﴾

“Ey Rabbimiz! Bizi ve bizden önce iman etmiş olan kardeşlerimizi² bağışla. Kalplerimizde, iman edenlere karşı

¹ *Sahîh-i Buhârî*, 7352; *Sahîh-i Müslim*, 4584.

² Bu ayette “kardeşlerimiz” kelimesinin, hem erkeklere hem de kadınlara ait olması mümkün. Yani bu şekilde dua ederek, mü'min erkekler ve mü'min kadınlar için Allah'tan bağışlanma dileriz.

hiçbir kin tutturma! Ey Rabbimiz! Şüphesiz sen çok esirgeyicisin, çok merhametlisin”.¹

Eğer bir mumin bu duayla samimi bir şekilde Rabbine yalvarırsa, Allah onun kalbinde müminlere, özellikle de bu toplumun alimlerine karşı kin ve kıskançlık gibi duygulara yer vermez. Bir alim tarafından içtihada dayalı olarak verilen herhangi bir hüküm veya fetvanın, Peyğamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sahih hadisleriyle örtüşmemesi mümkündür. Öyleki sahabeler dahi hiçbir alim kendisinin Peyğamber *sallallahu aleyhi ve sellem* gibi masum (hatasız) olduğunu düşünmemiş, aksine verdiği fetvalarda hatalar olabileceğini varsaymıştır. Bu konuda dört büyük imamın söylediklerinden bazı örnekler vermek yerinde olacaktır:

1. İmam Ebû Hanîfe rahimehullah şöyle demiştir: “Hadis sahih olduğunda, o benim mezhebimdir”.²

O, ayrıca şunu da söylemiştir: “Allah’ın Kitabı’na ve Peyğamber sallallahu aleyhi ve sellem’in hadislerine ters bir görüş bildirirsem, o görüşümü almayın”.³

2. İmam Malik rahimehullah şu ifadeleri kullanmıştır: “Ben bir insanım; doğruya ulaştığım da olur, yanıldığım da olur. Benim görüşlerime bakın; onlardan Kitap ve Sünnet’e uyanları alın, onlara uymayanları bırakın”.⁴

“Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’den başka herkesin sözü alınır da, terk edilir de. Ancak Hz. Peyğamber sallallahu aleyhi ve sellem bunun dışındadır”.⁵

¹ Haşr sûresi, 10.

² İbn Abidin, *el-Hâşiye*, 1/63, *Resmü'l-müftî*, *Mecmûatü'r-resâil*, 1/4. ve Şeyh Sâlih el-Fullânî, *Îkâz'ul-himem*, s.62. ve başkaları nakletmişlerdir.

³ Fullânî, *el-Îkâz*, s.50.

⁴ İbn Abdülberr, *el-Câmi*, 2/32. Ondan naklen İbn Hazm, *Usûlü'l-ahkâm*, 6/149. Ayrıca bkz. *el-Fullânî*, s. 72.

⁵ İbn Abdülhâdî, *İrşâdü's-sâlik*, 1/227; İbn Abdülberr, *el-Câmi*, 2/ 91.

3. İmam Şâfiî *rahimehullah* konuyla ilgili olarak şunları söylemiştir: “Müslümanlar şu konuda ittifak etmişlerdir: Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*’in sünneti açıkça belli olduktan sonra onu başka birinin sözü için terk etmesi helâl değildir”.¹ “Kitabımda Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*’in sünnetine ters bir şey bulursanız, Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*’in sünnetiyle amel edin; benim görüşümü bırakın”.² “Hadis sahih olduğunda, o benim mezhebimdir”.³

4. İmam Ahmed *rahimehullâh* bu hususta şu sözleri dile getirmiştir: “Beni taklit etme. Malik’i de, Şafiî’yi de, Evzaî’yi ve Sevrî’yi de taklit etme. Onlar bilgiyi nereden aldılarsa, sen de oradan al”.⁴

Sözlükte “selef” önceki nesil, “selefiyye” de bu nesle mensup olanlar anlamı taşır. İslâmî kaynaklarda “Selef” İslamın ilk dönemlerine mensup bilginler ve geçmiş İslâm büyükleri anlamında, “Selefiyye” terimi ise iman esaslarıyla ilgili konularda ilk dönem bilginlerini izleyerek âyet ve hadislerdeki ifadelerin zâhiri ile yetinip bunları aynen kabul eden, teşbih ve tecsîme düşmeyen (Allah’ı yaratıklara benzetmeye ve cisim gibi düşünmeye yeltenmeyen), bunları başka bir anlama çekme (te’vil) yoluna gitmeyen Ehl-i sünnet topluluğunu belirtmek için kullanılır. Allah’ın zâtî, fiilî ve haberî sıfatlarının hepsini te’vilsiz, nasılsa öyle kabul ettiği için Selefiyye’ye “Sıfâtiyye” de denilmiştir. “Ehl-i sünnet-i hâssa” ismi ile kastedilen zümre olan Selefiyye Hz. Peyğamber ve sahâbîlerin inançta takip ettikleri yolu doğrudan doğruya izleyen gruptur.

¹ *el-Fullânî*, s.68.

² *el-Herevî*, *Zemmü'l-kelem*, 3/47/1; *Nevevî*, *el-Mecmû*, 1/63.

³ *Nevevî*, *el-Mecmû*, 1/57; *el-Fullânî*, *İkâz’ul-himem*, s. 107.

⁴ *el-Fullânî*, s.113, *İbn Kayyim*, *İlâm*, 2/302.

Tâbiûn, mezhep imamları, büyük müctehidler ve hadisçiler Selefiyye'dendirler. Eş'arîlik ve Mâtürîdîlik ortaya çıkıncaya kadar, Sünnî müslüman çevrede hâkim olan inanç, Selef inancıdır. İmam Şâfiî, Mâlik, Ahmed b. Hanbel -bir kısım görüşleri itibariyle Ebû Hanîfe, Evzaî, Sevrî gibi müctehid imamlar, Buhârî, Müslim, Ebû Dâvûd, Dârimî, İbn Mende, İbn Kuteybe ve Beyhaký gibi hadisçiler, Taberî, Hatîb el-Bağdâdî, Tahâvî, İbnü'l-Cevzî ve İbn Kudâme gibi bilginler Selef düşüncesinin önde gelen isimleri arasında sayılabilir.

İlk dönem (mütekaddimûn) Selefiyye anlayışının en belirgin özelliği akaid sahasında akla rol vermemek, âyet ve hadisle yetinmek, mânası apaçık olmayan, bu sebeple de başka mânalara gelme ihtimali bulunan âyet ve hadisleri yorumlamadan, bunları bilmeyi Allah'a havale etmektir.¹

Özetle şunu ifade etmek mümkündür ki, her müminin İslam'ın iki ana kaynağı olan Kur'an ve Sünnet'e başvurabilmesi için bu iki esası iyi bilmesi lazımdır. Bu hususta Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

﴿مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ﴾

“Kim Resûl'e itaat ederse Allah'a itaat etmiş olur”.²

﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي

﴿أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾

“Hayır! Rabbine andolsun ki onlar, aralarında çıkan çekişmeli işlerde seni hakem yapıp, sonra da verdiği hükme

¹ İlmihal İman ve İbadetler, 1/24. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları/323, Ankara 2006.

² Nisa sûresi, 80.

İçlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın, tam bir teslimiyetle boyun eğmedikçe iman etmiş olamazlar”¹

﴿ وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مِؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ ۗ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُّبِينًا ﴾

“Allah ve Resûlü bir iş hakkında hüküm verdikleri zaman, hiçbir mü’min erkek ve hiçbir mü’min kadın için kendi işleri konusunda tercih kullanma hakları yoktur. Kim Allah’a ve Resûlüne karşı gelirse, şüphesiz ki o apaçık bir şekilde sapmıştır”²

﴿ وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا ﴾

“Peyğamber size ne verdiyse onu alın, neyi de size yasak ettiyse ondan vazgeçin”³

﴿ فَإِنْ نَزَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ۗ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴾

“Ey iman edenler! Allah’a itaat edin. Peyğamber’e itaat edin ve sizden olan ulu’l-emre (idarecilere) de. Herhangi bir hususta anlaşmazlığa düştüğünüzde, Allah’a ve ahiret gününe gerçekten inanıyorsanız, onu Allah ve Resûlüne arz edin. Bu, daha iyidir, sonuç bakımından da daha güzeldir”⁴

¹ Nisa sûresi, 65.

² Ahzâb sûresi, 36.

³ Haşr sûresi, 7.

⁴ Nisa sûresi, 59.

SELEF KAVRAMININ GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE KULLANILMASI

Sevgili okuyucular, bildiğiniz üzere Allah'ın gönderdiği peygamberler ve onların devamcıları müslüman olmuşlar. Bu konuyla ilgili olarak Kur'an-ı Kerim'de şunlar geçmiştir:

﴿هُوَ سَمَّكُمْ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ وَفِي هَذَا﴾

“Daha önce ve Kuran'da, peygamberin size şahit olması, sizin de insanlara şahit olmanız için size müslüman adını veren O'dur”.¹

Nuh aleyhisselam kavmine demiştir:

﴿وَأْمَرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ﴾

“Bana müslümanlardan olmam emredildi”.²
Yüce Allah İbrahim aleyhisselam'a:

﴿إِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ أَسْلِمَ قَالَ أَسَلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

“Teslim ol!” (Müslüman ol) dediğinde, “Âlemlerin Rabbine teslim oldum” demişti.³

﴿وَوَصَّي بِهَا إِبْرَاهِيمَ بَنِيهِ وَيَعْقُوبَ يٰبَنِيَّ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ لَكُمْ الدِّينَ﴾

﴿فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ﴾

“İbrahim, bunu kendi oğullarına da vasiyet etti, Yakub da

¹ Hac sûresi, 78.

² Yunus sûresi, 72.

³ Bakara sûresi, 131.

öyle: “Oğullarım! Allah, sizin için bu dini (İslâm’ı) seçti. Siz de ancak müslümanlar olarak ölün” dedi¹.

Yusuf aleyhisselam şöyle dua etmiştir:

﴿ رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنْتَ وَلِيَِّّ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحَقْنِي بِالصَّالِحِينَ ﴾

“Rabbim! Gerçekten bana mülk verdin ve bana sözlerin yorumunu öğrettin. Ey gökleri ve yeri yaratan! Dünyada ve ahirette sen benim velimsin. Benim canımı müslüman olarak al ve beni iyilere kat”².

Musa aleyhisselam kavmine:

﴿ وَقَالَ مُوسَىٰ يُقَوْمُ إِن كُنْتُمْءَٰمَنُومٌ بِاللَّهِ فَاعْلَيْهِ تَوَكَّلُوا إِن كُنْتُمْ مُسْلِمِينَ ﴾

“Ey kavmim! Eğer siz gerçekten Allah’a iman etmiş, eğer O’na teslim olmuş kimseler iseniz, artık sadece O’na tevekkül edin” dedi³.

Süleyman aleyhisselam:

﴿ وَأَوْتَيْنَا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلُهَا وَكُنَّا مُسْلِمِينَ ﴾

“Ondan önce de bize ilim verilmişti ve biz müslüman olmuştuk”- demıştır⁴.

İsa aleyhisselam’ın havarileri kendisine:

﴿ ءَامَنَّا بِاللَّهِ وَأَشْهَدُ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ﴾

¹ Bakara sûresi, 132.

² Yusuf sûresi, 101.

³ Yunus sûresi, 84.

⁴ Neml sûresi, 42.

“Biziz Allah yolunun yardımcıları. Allah’a iman ettik. Şahit ol, biz müslümanlarız” dediler.¹

Muhammed *aleyhisselam* da:

﴿وَأْمُرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَأَنْ أَتْلُوَ الْقُرْآنَ﴾

“Yine bana, müslümanlardan olmam ve Kur’an’ı okumam emredildi.”²– demiştir.

Kıyamet gününde Yüce Allah bazı kullarına Müslüman olduklarını hatırlatacak ve onları Cennete koyacaktır. O gün onlara böyle emrolunacak:

﴿يَعْبَادِ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ وَلَا أَنْتُمْ تَحْزَنُونَ الَّذِينَ ءَامَنُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا

﴿مُسْلِمِينَ أَدْخُلُوا الْجَنَّةَ أَنْتُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ تُحْبَرُونَ﴾

“Ey âyetlerimize iman eden (müslüman) kullarım! Bugün size korku yoktur, siz üzülmeceksiniz. Siz ve eşleriniz sevinç ve mutluluk içinde cennete giriniz”.³

Hem Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem* döneminde, hem de Ebubekir ve Ömer'in halifelik yıllarında müslümanlar bir cemaat idi. O dönemde herkes "Ben Müslümanım" demekle yetinmişler.

Nihayet, Osman *radiyallahu anh*'ın halifeliğinin sonuna doğru önce Hariciler, sonra Kaderiler, Mutezililer, Rafiziler, Cehmiler ve benzeri fırkalar ortaya çıkmaya başlayınca, bu dönemde kendilerine “ashâbü'l-hadîs” diyen âlimler bu fırkaların yanlış yolda olduğunu, doğru yolun ashap ve tâbiînin yolu olduğunu belirtmişler. Ayrıca, onlardan seçilmek için "Doğru yol,

¹ Âli-İmran sûresi, 52.

² Neml sûresi, 91-92.

³ Zuhruf sûresi, 68-70.

selef-i sâlihîn yoludur." demişler. Bu nedenle ilk dönem alimleri, sahabe ve onların takipçileri "selef-i sâlihîn" olarak bilinir. Bu şekilde "selef" kelimesi yüzyıllar boyunca dilden dile geçerek günümüze kadar gelmiştir. Bugün birçok ülkede kendilerine selefi diyenlerin bir kısmı ne yazık ki İslam alimlerinin kastediği seleflerin yolundan gitmiyorlar. Sadece kendi görüşlerini savunan Müslümanları etraflarına toplar ve diğerlerini özellikle de mezhebe mensup müslümanları küçümserler. Aşırıya gidenler, Müslümanlara edavet yapar, bir Müslümanın kardeşi üzerindeki selâmı almak, hastayı ziyaret etmek, cenazeye katılmak, davete icabet etmek ve aksırana dua etmek gibi haklarını çiğnerler. İşin tuhafı ise buna "selefilik" diye nitelendirmişlerdir. Bu kişiler, içlerinden birini "lider" olarak seçip, onun yolunu körü körüne taklit ederler. Liderlerinin görüşüne aykırı olan her türlü görüşü reddeder, hatta o liderin hoşlanmadığı kişileri bile sapkın sayıp, farkına bile varmadan mezhep haline gelmişler. Dikkat ederseniz birisi: "Ben hiçbir mezhebi taklit etmiyorum, Selefiyim" diyor ama kendisi de konumu gereği taklitçi oluyor. Ancak sâlih selefler her zaman alçakgönüllü davranarak, selefin yolunda olan imamların Ebû Hanife, Malik b. Enes, Muhammed b. İdris Şafî, Ahmed b. Hanbel ve diğerlerinin içtihat görüşlerine saygı duymuşlar.

Bu konuda seleflerimizden bazı örnekler vermemiz yerinde olacaktır;

– İbn Ebi'd-Dünyâ anlatıyor: Bir zamanlar Sad ile Halid arasında bir tartışma yaşandı. Birisi Sad'ın huzurunda Halid'i azarladı. Bunun üzerine Saad ona susmasını emretti ve şöyle dedi: "Aramızdaki ihtilafın din kardeşliğimizle hiçbir ilgisi yoktur".¹

– Yunus es-Sakafi'nin şöyle söylediği rivayet edilmiştir: "Benimle Şafî arasında bir hususta görüş ayrılığı vardı. Bir gün

¹ *Samt ve Hıfz el-Lisân*, s. 137.

yolda kendisiyle karşılaştık ve elimi tuttu ve şöyle dedi: "Ey Yunus, fikir ayrılığımız kardeş olmamıza engel olamaz!" Aslında o şimdiye kadar tanıştığım en zeki insanlardan biriydi.¹

– Ahmed b. Hanbel'in bir mecliste özellikle Şafii'nin fazilet ve ahlâkına vurgu yaptığı, onu övdüğü ve dua ettiği rivayet edilir. Meclistekilerden bazıları ona, o mecliste Şafii'yi sevmeyenlerin bulunduğunu söylediğinde, Ahmed b. Hanbel şöyle cevap verdi: "Bilin ki, Yüce Allah bir kimseye ilim verip, başkalarını bundan mahrum bıraktığında, onu kıskanırlar ve ona iftira atarlar. İlim ehlinin bu vasfı ne kadar kötüdür!"²

Başka bir rivayette Ahmed b. Hanbel'in İshâk ibn Râhûye'yi övdüğü ve şöyle dediği rivayet edilmektedir: "Horasan'a İshâk gibi bir alim gelmedi. Onunla aramızdaki görüş ayrılığı, alimler arasında her zaman var olan görüş ayrılığı gibidir".³

– "İmam Zehebî, Muhammed b. Sellâm ile Ebû Hafs'ın arasındaki görüş ayrılığına rağmen birbirlerini çok sevdiklerini ve aralarında çok sıcak bir ilişki olduğunu anlatıyor".⁴

– Mekke âlimlerinden Vekî' b. el-Cerrâh, Peyğamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in vefatıyla ilgili bir hadis rivayet etmiştir. Hâşimilerden bazıları bu hadisi beğenmemiş ve Mekke valisine şikayette bulunmuşlar. Bunun üzerine, Vali Vekî' b. el-Cerrâh 'ı hapse atmıştı. Vekî' b. el-Cerrâh ile bazı meselelerde ihtilafa düşen Süfyân es-Sevrî, Mekke valisine gelerek ona Vekî' b. el-Cerrâh'ın halk arasında saygı duyulan bir kişi olduğunu hatırlatarak onu serbest bırakılmasını istedi. Vali, Süfyân es-Sevrî isteğini yerine getirerek, onu serbest bıraktı".⁵

¹ *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, 10/16.

² *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, 10/45-58.

³ *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, 11/371.

⁴ *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, 10/630.

⁵ *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*, 9/159.

Bütün bunlar selef-i sâlihîn arasındaki sıcak ilişkiyi anlatan yüzlerce rivayetten bazılarıdır. Onlar gibi ahlaklı olabilmek için onların hayat tarzlarını okumalı, incelemeli, onlar gibi sadece Kur'an ve sünnete uymalıyız. Mâlik b. Enes çok güzel bir tavsiyesiyeye ederek konuyla ilgili şunları söylemiştir: “Bu ümmetin evveli ne ile ıslah olduysa, sonra gelenleri de ancak aynı şey ile¹ ıslah olacaktır”.²

Bu arada sâlih seleflerin yolunu takip etmeğe gayret ettiğimizi ve selefi olmaktan gurur duyduğumuzu ve bu başarısını yalnız Allah'tan olduğunu özellikle vurgulamak isteriz. Milyonlarca insan arasından bizi seçen, bu yola ileten, aynı zamanda bize İslâm'ı öğrenme ve başkalarına öğretme fırsatı veren Rabbimize sonsuz hamd-ü senalar olsun. Bu çok büyük bir nimettir. Peyğamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bu nimete kavuşanları müjdelemiş ve şöyle buyurmuştur:

*“Allah kimin için hayır dilerse onu dinde anlayış sahibi (fekih) kılar”.*³

Başka bir rivayette şöyle buyurmuştur: *“Sizin en hayırlınız, Kur'an'ı öğrenen ve öğretenidir”.*⁴

Eğer tebliğ ettiğimiz Selefi, dâvetinin zerre kadar faydası olduysa, gelecek nesillere faydası olacaksa, ne mutlu bizlere! Bu yüzden biz Allah'a hamdeder ve Allah'tan, amellerimizin sadece O'nun rızasını kazanmaya vesile olmasını dileriz!

Eğer her bir Müslüman: “Ben ancak falan ilim ehlini dinlerim.” veya “Falan ilim talebesi dışında kimseyi kabul etmiyorum” ve benzeri sözler söyleyerek şahıslara sıkı sıkıya bağlı kalırsa, o halde onunla bir âlimi körü körüne taklit etmek arasında bir fark

¹ Yâni Kur'an ve sünnete amel etmekle.

² *Kâidetu'l-Celiyye*, s. 53-62.

³ *Sahîh-i Buhari*, 71.

⁴ *Sahîh-i Buhari*, 5027.

var mı? Tam tersine mezhep âlimini taklit eden bir kimse, daha güvenilir ve saygın birinin yolunu izlemiş olabilir. Elbette hiçbir ilim talebesi Ebû Hanife, Malik, Şafî, Ahmed b. Hanbel ve benzeri alimlerle karşılaştırılmaz. Bu nedenle davetimizde, bir ilim ehline taklit edip başkalarını küçümsemenin yanlış olduğunu insanlara anlatıyoruz. Allah'tan korkan her bir alim, icma (tüm alimlerin) veya cümhurun (âlimlerin çoğunluğunun) hemfikir oldukları (ittifak ettikleri) görüşlerin, bireysel görüşlerden üstün olduğunu kabul ve itiraf eder. Bu nedenle Selefiler bütün ilim adamlarının görüşlerine bakar, sonra icma veya cumhur alimlerin görüşlerine başvururlar. Sâlih selefilerin yolunu izleyen bir âlim, herhangi bir mezhebin fikhını insanlara öğretirken, o mezhebdeki, icma veya cumhurun görüşüne aykırı görüşleri kabul etmez, tam tersine insanlara icma veya cumhur alimlerin görüşlerine güvenmelerini tavsiye ederler.

SELEFLERİ ÖRNEK VEREN BAZI ALİMLER

Mütেকaddimûn (öncekiler) dönemi âlimleri kitaplarında Seleften bahsetmesi, bazılarının bu kelimeyi modern zamanlarda ortaya attıkları ve Selefin bir fırka olduğu fikrini yalanlamaktadır. Şunu da belirtelim ki, bazı cahiller bilgisizlikleri nedeniyle Selefler ile Haricileri aynı kefeye koymuş, onların da Hariciler gibi sapkın bir fırka olduğunu öne sürmekte ve iddialarını dedikoduya dayandırmaktadırlar. Böylece farkında olmadan Peyğamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'i, sahabe ve onların yolundan giden alimleri eleştirmiş ve hakaret etmişler.

Şimdi Selef-i Sâlihîni örnek gösteren bazı İslam alimlerinin sözlerine bakalım:

– Hasan el-Basrî (ö. 110.) Abdülmelik b. Mervân'a (ö. 86.) yazdığı mektubunda şöyle demiştir: "**Seleflerden**"¹ hiç kimse kaderi inkar edenlerin yanlış görüşünü söylemedi ve bu konuda tartışmadı. Çünkü hepsi bu konuda aynı inanca sahipti"²

– Ebu Hanife Numan bin Sabit (ö. 150.) şöyle demişti: "Mekke'de Ata ibn Ebu Rabaha *radiyallahu anh* ile karşılaştım ve ona bir meseleyi sordum. "Sen kimsin?" diye sordu. Ben de şöyle cevap verdim: "Ben Kûfe halkıyım." "Dinlerini fırkalara ayıranların diyarından mısınız?" diye sordu. Ben de: "Evet" diye cevap verdim. "Hangi cemaattensin?" diye sordu. Dedim ki: "Ben **seleflere** küfretmeyen, iman eden, büyük günah işleyeni kâfir saymayan cemaattim." Ata da bana; "Anlaşıldı, bu inanca sımsıkı sarılın!" dedi.³

Ayrıca Ebû Hanife'ye, "Bazılarının bahsettiği tesadüfi yaratılış ve maddecilik hakkında ne söyleyebilirsin?" diye sorulduğunda,

¹ Hasan el-Basrî "selefler" derken sahabeleri kastediyordu.

² *Murteda, el-Meniyye ve'l-Amel fi şerhi el-Milel ve'n-Nihâl*, s. 134.

³ Ebû Nuaym el-İsbahânî, *Müsnedü'l-İmâm Ebî Hanîfe*, 1/23; *Târîhu Bağdâd*, 13/334.

şöyle cevap verdiği rivayet edilir: "Bunlar filozofların icatlarıdır. Kur'an'a ve sünnete sarılın, **seleflerin** yolundan gidin. Dine eklenen her türlü bid'atdan uzak durun, çünkü her bid'at sapkınlıktır".¹

– Evzât (ö. 157.) şöyle demiştir: "İnsanlar senden yüz çevirseler bile, sen **seleflerin** rivayet ettiği eserlere sınıksız sarıl. İnsanlar size bazı kişilerin görüşlerini güzel tarif etseler bile, asla onları takip etmeyiniz!"²

– Mâlik b. Enes (ö. 179.) şöyle söylemiştir: "**Selefler**, çocuklarına Kur'an'dan sûre öğrettikleri gibi, da Ebû Bekîr ve Ömer'i sevmeyi de öğretmişler".³

– Abdullah b. el-Mübârek (ö. 181.) cemaate şu tavsiyede bulunmuştu: "Amr b. Sabit'in söylediklerini reddedin. Çünkü o **seleflere** hakaret ederdi".⁴

– Ebu Abdullah Muhammed ibn Hasan eş-Şeybanî, (ö. 189.) "**Gökte hem rızığınız, hem size vadedilen şey vardır**"⁵ ayetini açıklarken şöyle buyurmuştur: "Ayette 'rızık' derken, gökten yağın yağmur kastedilmektedir. Onun sayesinde bitkiler büyür. Birçok **selefler** bunun "rızık" olduğunu dile getirmişler".⁶

– Muhammed b. İdrîs eş-Şafî (ö. 204.) şöyle demiştir: "Rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* iki bayram⁷ namazını Medine'de mescidden kenarda olan musallede musallede kılarlardı. Ondan sonra gelenler de, Mekke hariç Medine ve diğer belgelerde bayram namazlarını musallede kılarlardı. Bize nakledilen rivayetlerde **seleflerin** hepsi Mekke'de bayram namazını yalnız mescidde cemaatle birlikte kıldığı bildirilmektedir".⁸

¹ Ebu Nueym el-Esbahani, *el-Hücce fi beyan el-Mehacce*, 1/104; Herevi, *Zemmül-Kelam*, sah. 255.

² Acurri, *eş-Şerîa*, s. 102; *Muhtasar el-Uluvv*, s. 138.

³ el-Lalakâi, *Şerh Usuli İ'tikadi Ehli's-Sünne ve'l-Cema*, 7/1313.

⁴ Ahmed b. Hanbel, *ilel ve ma'rifeti'r-ricâl*, 3/486; *Mukaddimetü Müslim*, 16.

⁵ *Zâriyat sûresi*, 22.

⁶ Muhammed b. Hasan eş-Şeybânî, *el-Kesb*, 1/42.

⁷ Yani Ramazan ve Kurban bayramları.

⁸ Muhammed b. İdrîs eş-Şafî, *el-Umm*, 1/267.

Ayrıca bu konuda şunları da söylemiştir: "İbn Sâbit'in **Selef'ten** rivayet ettiği hadis, Rasûlullah'tan rivayet edilen hadisle uygundur. O hadiste Cebrâîl *aleyhisselam*'ın Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e şöyle dediği rivayet edilmektedir: *"Telbiyede seslerini yükseltmelerini ahabına emret!"*¹

– Ahmed b. Hanbel (ö. 241) şöyle demiştir: "Abdullah bize Velid b. Şüca es-Sekkuni'den, o da, Kâb Ebû İshâk el-Helebi'den, o da Furat'dan, o da Abdülkerim'den İkrime'nin şöyle söylediğini rivayet etmiştir: "Ebu Bekir'in kızı Esmâ'ya sordum: "**Selefler** Allah korkusundan bayılar mıydı?" Esmâ şöyle cevap verdi: "Hayır, ama ağlarlardı".²

– Muhammed b. İsmâil el-Buhârî (ö. 256.), Reşîd b. Sa'd'ın şöyle dediğini anlatıyor: "**Selefler** güçlü olmaya gayretederlerdi. Çünkü böyle olduğunda onlar daha aktif ve cesur olurlardı".³

İmam Buhârî bölüm başlığı altında şöyle demiştir: "**Selefler** evlerinde yiyecek, et ve diğer erzakları bulundurar, ayrıca yolculuk zamanı bu erzakların bir kısmını yanlarında götürürlerdi".⁴

– İbn Cerîr et-Tabarî (ö. 310), "**O halde hacceden veya umre yapan bir kimsenin, bu iki tepe arasında sa'yetmesinde bir mahzur yoktur**"⁵ ayetini açıklarken şöyle demiştir: "Bu bir günah değildir, aksine bu amelinin karşılığını alacaktır". Bu ayet hakkındaki yorumumuz **seleften**, sahabeden ve tâbiünden rivayet edilmiştir".⁶

¹ Önceki kaynak, 2/170.

² Ahmed b. Hanbel, *ez-Zühed*, 1/176.

³ İbn Hacer, *Fethu'l-Bârî*, 6/66. İbn Hacer bu rivayette "selefler" derken derken sahabeleri kastedildiğini söylemiştir. Şöyle ki, Raşid b. Sa'd tabiidir ve hiç şübhesiz burada "selefler" derken, kendisinden önceki nesli, yani sahabeni kastetmektedir.

⁴ *Fethu'l-Bârî*, 9/552.

⁵ *Bakara sûresi*, 158.

⁶ *Câmiu'l-Beyân an Tefsîri Âyi'l-Kur'ân (Taberî Tefsiri)*, 2/713. İbn Cerîr et-Tabarî bu eserinde yüze yakın yerde "selef" kelimesini zikretmiştir.

O, "Tarih" adlı kitabında da şöyle demiştir: "Adem peygamber ile Nuh peygamber arasında on asırlık bir sürenin olduğu **seleflerin** birçoğundan rivayet edilmiştir. Bu süreçte insanlar tevhid inancı üzereydiler¹." ²

– İbn Abdilberr (ö. 463) adıyla tanınan Ebu Amr Yusuf ibn Abdullah, kitabında yetim malından zekât çıkarılması meselesi hakkında şöyle demiştir: "**Selefin** çoğu, yetimin malından zekat çıkarılmasının vacip olduğuna dair fetva vermişler".³

– Muhammed ibn Ahmed es-Serahsî "Kadının ezan okuması dine eklenen bir yeniliktir. Selefler bunu yapmazdı. Her bir yenilik bid'attır".⁴

– Samâni (ö. 562.) şöyle demiştir: "**Selefi** söylendiğinde, Selef-i Sâlihîne nispet olunan ve onların yolunu takip eden müminler kastedilir".⁵

– Muhammed b. Ahmed el-Kurtubî (ö. 671.) "**Allah Arş'ın üzerine istivâ etti**"⁶ ayetini açıklarken şöyle demiştir:

¹ Ebû Umame'nin rivayet ettiği hadiste bir adam Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* gelerek şöyle sormuş: "Ey Allah'ın Rasulü, Adem peygamber miydi?" Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: "Evet, o bir peygamberdi ve Allah onunla konuşmuştu". Adam sordu: "Onunla Nuh arasında ne kadar zaman geçti?" Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*: "On asır" buyurdu. *Sahih-i b. Hibbân*, 6190; *Silsiletü'l- Ehâdis's-Sahîha*, 2668.

Başka bir hadis-i şerifte Abdullah b. Abbas şöyle demiştir: "Adem Peygamber ile Nuh Peygamber arasında on asır vardı. Bu asırlarda insanlar hak dini (tevhid inancı) üzere kalmışlar, sonra da ihtilafa düşmüşlerdir. Sonunda Allah onlara müjdeleyici ve uyarıcı elçiler göndermiştir. (*Tefsir et-Tabarî*, 2/194; *Tefsir b. Kesîr*, 1/250; *Müstedrek el-Hâkim*, 2/546-547; *Silsiletü'l-Ehâdis's-Sahîha* 7/854).

² *Târih er-Rusul vel-Muluk*, *Târih et-Tabarî*, 1/178. İbn Cerîr et-Tabarî bu kitapta elliye yakın yerde "selef" sözünü zikretmiştir.

³ İbn Abdilberr, *et-Temhid lime fil-Muvatta minel-Meani vel-Esânid*, 1/105. Belirtmek gerekir ki, Maliki mezhebine mensup olan İbn Abdülberr bu kitapta yaklaşık yüz elli yerde "selef" kelimesini zikretmiştir.

⁴ es-Serhasî, *el-Mebcut*, 1/138.

⁵ *el-Ensâb*, 3/273.

⁶ *Arâfsûresi*, 54.

“**Seleflerden** hiçbiri, Allah'ın gerçek anlamda Arş'ın üzerine yüceldiğini inkâr etmemişler”.¹

– İbn Kesîr kendi tefsirinde “*Mûsâ'ya otuz gece süre belirledik, buna on (gece) daha kattık.*”² ayetini açıklarken şöyle demiştir: “**Seleflerden** b. Abbâs, Mesrûk, Mücâhid ve diğerleri bu otuz günün Zilkade ayı, on günün ise Zilhicce'nin on günü olduğunu söylemişler”.³

– Bedreddin el-Aynî (ö. 855.) şöyle demiştir: “Sargı üzerine mesh etmek ile ilgili **seleflerin** çoğu – Evzâî, Ahmed b. Hanbel, İshâk b. Râhûye, Ebû Sevr, Davud ve diğerleri bunun caiz olduğunu söylemişler”.⁴

– İbn Teymiyye (ö. 728.) şöyle demiştir: “Bir kimsenin **seleflerin** yolunu takip etmesi ve onlardan olduğunu beyan etmesi bir kusur değildir. Bilakis, ondan bunu kabul etmek önemlidir. Çünkü **seleflerin** yolu doğru yoldur”.⁵

– Şemsüddîn ez-Zehabî (ö.748.) şöyle demiştir: “Ey Allah'ın kulu! Eğer adil olmak istiyorsan, ayet ve hadisleri doğru anlamak için, onları açıklayan sahabenin, tâbîînlerin ve tefsir alimlerinin **seleften** rivayet ettikleri haberlere bakın. Ya ilme dayalı konuş ya da susmayı tercih et!”⁶

O aynı şekilde, büyük hadisçilerden olan Dârekutnî hakkında konuşurken onu tövmüş ve şöyle demiştir: “Dârakutnî ne kelim, ne cedel, ne de dinde taklit ehli değildi; tam aksine o bir **Selefiydi**”.⁷

– Burhânüddîn İbrâhîm b. İbrâhîm b. Hasen el-Lekânî (ö.1041) şöyle demiştir:

¹ *Tefsir el-Kurtubî*, 7/219.

² *Arâf sûresi*, 142.

³ *el-Bidâye ven-Nihâye*, 1/283. İbn Kesîr bu kitapta yirmiye yakın yerde “selef” kavramını zikretmiştir.

⁴ *el-Binâye şerh el-Hidâye*, 1/172.

⁵ İbn Teymiyye, *Mecmûu el-Fetâvâ*, 4/149.

⁶ Zehabî, *el-Uluv lil-Aliyyil-Çaffâr*, s. 16.

⁷ *Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ*, 16/457.

Tüm hayır *seleflere* uymaktadır,
Tüm şer ise haleflere¹ uymaktadır.

Seleflerin salihlerine uyun,
Haleflerin sapkınlarından uzak durun!²

¹ Halef, selefin karşıtı olarak "sonraki nesil veya kişi" anlamına gelir.

² Burhânüddîn el-Lekânî, *Cevheratüt-Tevhîd*, s.28, 137 ve 139 beyitler. Çevirisini yaptığımız beyitlerin Arapçası şu şekildedir:

فَكُلُّ حَيْرٍ فِي اتِّبَاعِ مَنْ سَلَفَ وَكُلُّ شَرٍّ فِي اتِّبَاعِ مَنْ خَلَفَ
فَتَابِعِ الصَّالِحِ مِمَّنْ سَلَفَا وَجَانِبِ الْبِدْعَةِ مِمَّنْ خَلَفَا

Sırası gelmişken belirtelim ki, Burhânüddîn el-Lekânî Eş'ari akidesine sahip idi. Gerektiğinde beyitlerinden alıntı yapmamız onun akidesini tasvip etmek anlamına gelmez. Yani herhangi bir tanınmış şahsiyetin ibretlik sözlerinden alıntı yapmak kesinlikle onun her sözünü desteklemek anlamına gelmez. Peyğamberimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* bazen müşriklerden alıntılar yapardı.

Dikkat edin, Buhari'nin rivayet ettiği hadiste İkrime şöyle buyurmuştur: "Aişe *radıyallahu anha*'ye, "Peyğamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şiir okuduğunu duydun mu?" diye sordum. Şöyle cevap verdi: "Peyğamber *sallallahu aleyhi ve sellem* eve girdiğinde şöyle dedi: "**Sana haber getirir, emin olmadığın kimse**" (*el-Edebü'l-Müfred*, 792; *Şemâil'ün-Nebi*, 241).

İmam Ahmed'in rivayet ettiği hadiste Aişe *radıyallahu anha* şöyle buyurmuştur: "Peyğamber Efendimiz birinden haber beklerken Tarafe'nin bu şiirini söyledii." (*Müsned*, 6/31; *Silsiletü'l-Ehâdisi es-Sahîha*, 2057).

Bu şiir parçası, Tarafe b. Abd'in şiiridir. (Bkz: *Dîvân*, 96; *Şerh el-Kasâid el-Meşhûrâ*, 1/94). Taafe b. Abd ise Peyğamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den önce yaşamış, câhiliye döneminin en meşhur Arap şairlerinden biridir.

Başka bir hadis-i şerifte Şerîd b. Süveyd'in şöyle dediği rivayet edilir: "Bir defasında Peyğamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in terkinde idim. Bana: "Umeyye b. Ebu's-Salt'ın şiirlerinden bildiğin var mı?" diye sordu. Ben: "Evet" deyince: "O zaman bana oku" buyurdu. Ben de kendisine bir beyit okudum. Kendisine her beyit okumamda bana: "Daha oku" dedi. Bu şekilde yüz beyit okudum. Sonra Allah Resulü (*Sallallahu aleyhi ve Sellem*) susunca ben de sustum." (Buhâri, *el-Edebü'l-Müfred*, 799; *Sahîh-i Müslim*, 2255).

Umeyye b. Ebu's-Salt es-Sekâfi İslam'ın ilk döneminde yaşamış ancak İslam'ı kabul etmemiş ve müşrik olarak ölmüştür. (*el-Bidâye ve'n-Nihâye*, 2/285).

SÂLİH SELEFLERE VERİLEN DİĞER İSİMLER

1. "EHLÜ'S-SÜNNE VE'L-CEMÂA"

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat ya da kısaca Ehl-i Sünnet ibaresi "Peyğamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ile sahâbenin dinin temel konularında takip ettikleri yolu izleyenler" manasına gelir. Ehl-i bid'at ise bunun tam tersi, "aklı esas alıp nasları te'vil etmek suretiyle Peyğamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den sonra sünnete aykırı bazı inanç ve davranışları benimseyenler" şeklinde tarif edilebilir. Doğru yolda olan müminlere verilen "Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat" ismi sahih hadislerden alınmıştır. Bu konuda Peyğamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "*Çünkü benden sonra sizden kim yaşarsa o, pek çok (dini) ihtilaflara şahid olacaktır. Binaenaleyh size gereken, sünnetime ve doğru yolum üzerinde bulunan halifelerimin sünnetine sarılınız...*"¹

Başka bir hadis-i şerifte Peyğamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "*Ümmetim yetmiş üç fırkaya ayrılacaktır! Biri dışında hepsi ateştedir!*" Sahabeler: *O fırka kimlerdir, ya Rasulullah? diye sordular. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem de şöyle buyurdu: "Bu, cemaattir".*²

2. "FIRKA-i NÂCIYE"

Arapça'dan Türkçeye çevride; "Fırka-i Nâciye", selamete kavuşan, cehennemden kurtulan fırka anlamına gelir. Yukarıda zikrettiğimiz hadis-i şerifte, Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* İslam ümmetinin yetmiş üç fırkaya ayrılacağını ve kurtuluşa eren

¹ Sunen Ebu Davud, 4607; Sunen et-Tirmizi, 266.

² Sunen Ebu Davud, 2/503-504; Müsned İmam Ahmed, 4/102; Silsile el-Ehadis es-Sahih, 204.

fırka (Fırka-i Nâciye) dışında kalan yetmiş iki fırkanın cehenneme gideceğini haber vermiştir. Yani Peyğamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ile ashâbın takip ettikleri yolu izleyenler, kıyamet gününde kurtuluşa erecek mümin kimselerdir. Bu nedenle cemaat olarak sünnet'e uyan selefler, "kurtulmuş" fırka olarak tarif edilebilir. Yüce Allah Kuran'da bu fırkayı şöyle övmektedir:

﴿ وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ ﴾

“Kim Allah’ı, O’nun peygamberini ve inananları dost edinirse, bilsin ki şüphesiz Allah taraftarları galiplerin ta kendileridir”.¹

3. “TÂİFETÜ’L-MANSÛRA”

Arapça'dan Türkçeye çeviride “Tâifetü’l-Mansûra” Allah’ın yardımına mazhar olmuş topluluk demektir. Peyğamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ve sahabenin yolundan giden müminlere verilen bu isim sahih hadisten alınmıştır. Bu hususta Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Ümmetimden bir topluluk, insanlara qalib gelmeye devam edecektir. Onları aşağılayan veya onlara muhalefet edenler, onlara asla zarar veremeyecektir”.²

Başka bir hadiste Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Ümmetimden Allah’ın emrini yerine getiren bir topluluk sürekli bulunacaktır. Onları aşağılayan veya onlara muhalefet edenler onlara asla zarar veremez. Öyle ki Allah’ın kıyamet emri gelinceye kadar bu topluluk insanlara karşı böyle muzaffer halde kalacaklardır”.³

¹ Maide sûresi, 56.

² Sünen-i Tirmizî, 6778; Müsned İmam Ahmed, 3/436; 5/35; Silsiletü’l-Ehâdisi’s-Sahihâ, 403.

³ Sahih-i Buhari, 7311; Sahih-i Müslim, 1920.

Günümüzde sayıları az olan bu müminler hakkında Peyğamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “İslam, şüphesiz ğarip olarak başladı ve günün birinde ğarip hale dönecektir. Ne mutlu o ğarip müminlere!”¹

Sahabiler “Yâ Rasûlallah, garipler kimlerdir?” diye sorunca, “İnsanların bozduklarını (ifsad ettiklerini) düzelten (ıslah eden) kimselerdir” cevabını vermiştir.²

Bir başka rivayette ise sahabe, "Kimdir bu garipler ey Allah'ın Rasûlü?" diye sormaları üzerine Peyğamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: “İsyan edenlerin itaat edenlerden çok olduğu bir toplumda sayıları az sâlih insanlardır”.³

¹ *Sahih-i Müslim*, 145.

² *Sünen-i Tirmizî*, 2/104; *Silsiletü'l-Ehâdisi's-Sahihâ*, 1273.

³ İbn Mübârek, *ez-Zühed*, 2/90; *Silsiletü'l-Ehâdisi's-Sahihâ*, 1619.

SELEFİLER İLE HARİCİLER ARASINDAKİ TEMEL FARKLAR

	Selefiler	Hariciler
1	Müslüman emirlere itaat ederler ve onları kâfir saymazlar.	Müslüman emirleri kafir kabul edir ve onları gayrimüslimlerden daha kötü durumda görüyorlar.
2	Masiyet dışında, emirlere itaati vacip görür ve Allah'a isyan olan yerde emire itaatsizliğin, onlara karşı çıkma sebebi olmadığını da söylerler. Bilakis onlara mümkün olduğu kadar hikmet ve ahlakla öğüt vermek gerektiğini söylerler.	Genellikle liderlerini emir sahibi olarak görmezler ve onlara itaat etmezler. Ayrıca emirlerin tağut olduğunu belirterek, onlara karşı isyanı farz kabul ederler.
3	Emir sahibine kılıç çekerek kan dökmenin haram olduğunu söylerler.	Emir sahibine kılıç çekerek kan dökmenin helal olduğuna inanırlar.
4	İslam Devletleri'ndek polisi, orduyu, kolluk kuvvetlerinin Müslüman olduğuna ve her Müslüman'ın da ırzının, malının, canının dokunulmaz olduğuna inanırlar.	İslam Devletleri'ndek polisi, orduyu, kolluk kuvvetlerinin kâfir olduğuna ve her kâfirin de ırzının, malının, canının helâl olduğuna inanır ve bunu eden kimse Allah'a itaat etmiş olur.
5	İslam Devletleri'ndeki aşırı bireylerin yürüttüğü savaşların cihat değil, tam tersine bir fitne olduğunu itikat ederler.	İslam Devletleri'ndeki kendilerinin hükümete ve halka karşı yürüttüğü savaşların cihat olduğuna itikat ederler.
6	Müslüman bir devletin hâkimiyeti altındaki toprakların dârülişlâm olduğuna itikat ederler.	Tüm Müslüman ülkelerinin hakimiyeti altındaki toprakların dârülküfür olduğuna itikat ederler.

7	Devlet başkanına hayır duada bulunmak, onların ıslah ve Şeriat'a göre hükmetmede başarılı olmalarını dilemeyi sünnet olarak görüyorlar.	Devlet başkanına bedduada bulunmak, kâfir gördükleri için onlaravşeriata göre hükmetmede başarılı olmalarını dilemeyi doğru bulmuyorlar.
8	Devrimlere, darbelere, mitinglere katılmazlar. Çünkü seleflerin hedefi, insanları karanlıklardan aydınlığa, kullara tapmaktan Allah'a ibadete, batıl dinlerin baskısından İslam'ın adaletine ulaştırmaktır. Bunun yolu da devlet başkanına dua etmek, hikmet ve güzel sözlerle Allah yoluna davet etmek, gerekirse güzel bir şekilde nasihat etmektir. Amaçları iktidarda halkın oylarını toplamak değil.	Devrim yapmanın, mevcut hükümeti değiştirmenin, mitinglere katılmanın şeriat açısından önemli olduğuna inanıyorlar. Selef'in tevhit, sünnet ve güvenliğin sağlanmasına yönelik çağrıları devlet başkanına yalakalık ve hakirliktir.
9	İnsanları liderlere karşı çıkmaya değil itaat etmeye davet ediyorlar. Onların inancına göre şeriat toplumu, Müslüman bir liderin önderliğinde birleşen cemaattir. Bu topluluğa karşı çıkmak ise, suç, hata ve cahilliktir.	Müslüman Devletleri'nde insanlara terörist liderlere itaat etmeyi, Devlet başkanına karşı çıkmayı emrediyorlar. Onlara göre cemaat ancak kendilerine uyanlardan ibarettir. Kim cemaatlerini terk ederse onun kanı helaldir.
10	"Ehl-i zimme" veya "muâhid" olup, emanla İslâm ülkesine giren gayri müslim tebaanın öldürülmesini haram kabul ederler.	İslâm ülkelerinde ehl-i zimme veya muâhid olarak yaşayan, gayri müslim tebaanın kanlarını helal ve öldürülmesini vacip kabul ederler.
11	Her küfüre düşenin kâfir olmadığına itikat ederler.	Her küfüre düşenin kâfir olduğuna itikat ederler.

12	Beşerî kanunları şeriat açısından ele alıyolar. İnsanların çıkarlarına hizmet eden idari yasalara uymanın vacip olduğunu düşünüyorlar.	Beşerî kanunların cehalet, sapkınlık ve büyük küfür olduğuna ve bu kanunlarla hükmeden kişinin kayıtsız şartsız kâfir olduğuna inanırlar.
13	Şeriata aykırı anlaşmalar hariç, Müslüman ülkelerle gayrimüslim ülkeler arasında dünyevi ilişkiler kurmanın haram olmadığını söylüyorlar.	Müslüman ülkelerle gayrimüslim ülkeler arasında dünyevi ilişkiler kurmanın haram olduğunu söylüyorlar. Bu ameli müşriklerle dostluk ve küfür sayarlar.
14	Şeriata aykırı olmayan konularda topluma ayak uydurmayı insan hayatının gereklerinden biri olarak görüyorlar.	Toplumdan ayrılmaya, insanlardan uzak durmaya çağırıyorlar.
15	İslam dinine karşı savaşmayan ve onlara dünyevi açıdan da zulmetmeyen gayrimüslimlere iyilik yapmayı caiz sayarlar. Bu hususta, Yüce Allah şöyle buyurmuştur: <i>“Allah, din uğrunda sizinle savaşmayan, sizi yurdunuzdan çıkarmayan kimselere iyilik yapmanızı ve onlara karşı adil davranmanızı yasak kılmaz; doğrusu Allah adil olanları sever”.¹</i> <i>sever”.¹</i>	Gayrimüslimlere iyilik yapmanın, onlara adaletli davranmanın hiçbir şekilde caiz olmadığına itikat ederler.
16	Büyük İslam alimlerine itimat ederler.	Yalnız kendi yöntemlerine uygun fetvalara itimat ederler.

¹ Mümtehine Sûresi, 8.

<p>17 Kendilerini kâfir gören Müslümanları kâfir saymıyorlar. Ancak Allah'ın ve Resûlünün kâfir gördüklerini kâfir sayarlar. Sapıklığı sapıklıkla, tekfiri tekfirle değil, sapıklığa sünnetle, yanılığa hakla, zulme adaletle, isyana itaatle karşılık verirler. Müslüman olanlardan Allah'a isyan edenlerle, Allah korkusuyla müamele ederler.</p>	<p>Hariciler, Selefleri kâfir olarak kabul eder, onların mürted olduklarını iddia eder ve onları öldürmekle tehdit etmektedirler.</p>
<p>18 Selefler toplumda barış, güven ve huzurun sağlanmasına katkıda bulunur. Kendi arzularına uyanları sakinleştirir ve onlara İslam'a nasıl hizmet edeceklerini öğretirler. Bunu peygamberlerin yöntemine uygun bir şekilde yapıyorlar.</p>	<p>Onlar toplumda bozgunçuluk ve fesat çıkarmaya sebeptirler. Laf anlamaz, gençleri kan dökmeye teşvik ediyorlar. Sonra İslami düşünceden uzaklaştırarak, Haricilerin yöntemine göre onları nasıl katledeceklerini öğretirler.</p>
<p>19 Selefler İnsanlar için bir rahmet ve hidayet rehberidirler. Onlar hakkı en iyi bilen yaratığa karşı çok merhametlidirler.</p>	<p>Hariciler Müslümanları katleden ve onlara karşı merhametsiz, kaba ve sert tutumlular.</p>
<p>20 Selefler müslümanlara fayda sağlar ve insanların kalbinde İslam sevgisinin artmasına sebep olurlar.</p>	<p>Hariciler Müslümanların otoritesini zedelemişler. İslam dinine ve Müslümanlara karşı nefret duygusuna sebep olmuşlar.</p>
<p>21 İnsanları kâfir saymak ve aşırıya kaçma konusunda çok dikkatli davranırlar.</p>	<p>Tekfir konusunda çok aşırı davranmışlar.</p>
<p>22 İslam'a davetleri devlet başkanı ve tebaanın dini ve dünyevi açıdan ıslah olmasına hizmet eder.</p>	<p>İslam'a davetleri devlet başkanı ve tebaanın dini ve dünyevi açıdan ifsadına neden olur.</p>

<p>23 İslam'a davette orta yol tutarlar. Çünkü onlar bu yöntemi Allah'ın kitabından ve sahih sünnetten almışlar. Bu orta yol sahabenin takip ettiği yoludur.</p>	<p>Onların daveti aşırı bir davettir. Bu yöntemi önceki Haricilerden ve günümüzde aşırı giden kimselerden öğrenmişler.</p>
<p>24 Onların izlediği yol, Müslümanları yüceltmeye, düşmanlarını ise alçaltmaya hizmet eden ilim ve hikmet yoludur.</p>	<p>İzledikleri yol, Müslümanların aşağılanması, müşriklerin ve kâfirlerin yüceltilmesini sağlar. Bu Müslüman ülkelerin köleleştirilmesine en uygun bir yöntemdir.</p>
<p>25 Amaçları insanlara Allah'ı tanıtmak, O'na ibadet etmelerini ve şirkten uzak durmalarını sağlamaktır.</p>	<p>Amaçları devlet başkanına karşı ayaklanma ve insanları onlara karşı hazırlamaktır.</p>

SAHABE ZAMANINDA OLDUĞU GİBİ BİR CEMAÂT OLMAK İÇİN NE YAPMALIYIZ?

Sevgili Müslümanlar! Eğer bizler Peyğamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ve sahabe *radiyallahu anhüm* yaşadığı Asr-ı Saâdet (mutluluk asrı) dönemindeki gibi erdemli cemaat ve erdemli bir toplum olmak istiyorsak o zaman İslâmiyet'i onlar gibi yaşamamız ve yaşatmamız gerekiyor. Yani dinle ilgili konularda sadece Kur'an ve sünnete uymalı, ayet ve hadisleri sahabenin anladığı şekliyle kabul etmeliyiz. Kendilerinden sonra gelen cumhur veya âlimlerin icmâ¹ fikir birliği ettikleri görüşü bireysel görüşlerden üstün tutulmalı aynı zamanda çoğunluğun görüşüne aykırı olan bireysel görüşlere de saygıyla yaklaşmak gerekir. Müslümanların birliğini bozan her türlü kötülüğü önlemek için elimizden geleni yapmalıyız. Aksi takdirde büyük bir günaha girmiş oluruz. Bu hususta Peyğamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “*Bid'at çıkarana da, onu himaye edene de lanet olsun!*”²

Bir kimse, kendisi bid'at işleyip, başkalarını da o bid'ata davet ederse, onların kazandığı günah kadar günaha düşer. Bu konuda Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

﴿ لِيَحْمِلُوا أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمِنْ أَوْزَارِ الَّذِينَ
يُضِلُّونَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ أَلِيسَاءَ مَا يَزُرُونَ ﴾

**“Böylece kıyamet gününde kendi günahlarını tam olarak,
bilgisizce saptırdıkları kimselerin günahlarının da bir kısmını**

¹ İcma, âlimlerin fikir birliği, cumhur ise âlimlerin çoğunluğudur.

² *Sahih-i Buhari*, 1870; *Sahih-i Müslim*, 1366.

yüklenirler. Dikkat et, yükledikleri ne kötüdür”¹

Ayrıca hadis-i şerifte Peyğamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: *“Her kim de İslâm’da kötü bir çığır açarsa, o kişiye onun günahı vardır. O kötü çığırda yürüyenlerin günahından da ona pay ayrılır. Fakat onların günahından da hiçbir şey eksilmez”²*

Sapıklığın İslam toplumunu bölen temel faktörlerden biri olduğunu belirtmek gerekir. Bu nedenle ehl-i sünnetin bid’ata göz yumması doğru değildir. Bilakis bid’atı cemaata duyurmak her ilim talebesinin üstlenmesi gereken önemli bir görevdir. Bid’atlar ortaya çıkmasından sonra Ehl-i sünnet cemaatlere ayrılmıştır. Kardeşleri birbirine düşürmekle ilgili ibretlik bir hadis-i şerifte Peyğamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: *“Birbirini Allah için seven iki kul, onlardan birinin işlediği ilk bid’at sebebiyle hemen ayrılmazlar”³*

Enâm Sûresi 153. ayette bu hususta şöyle buyuruluyor:

﴿وَأَنْ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السَّبِيلَ فَتَنَفَرُوا بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ﴾

“İşte bu, benim dosdoğru yolum. Artık ona uyun. Başka yollara uymayın. Yoksa o yollar sizi parça parça edip O’nun yolundan ayırır. İşte size bunları Allah sakınasınız diye emretti.”

Bu ayette "başka yollar" denildiğinde sünnete aykırı olan yollar, yani bid’at ehlinin yolları kastedilmektedir.

Hadislerde Peyğamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: *“Kim benim sünnetimden yüz çevirirse, benden değildir”⁴*

¹ *Nehl sûresi, 25.*

² *Sahih-i Müslim, 6975.*

³ *Müsned İmam Ahmed, 5/71.*

⁴ *Sahih-i Buhari, 5063.*

*“Kim bizim şu işimize (dinimize) onda olmayan bir şey sokarsa, o reddedilir”.*¹

*“Kim bir işi, yapmadığımız şekilde yaparsa o kabul olunmaz, reddedilir”.*²

Sahabe ve onların takip edenler bid’atı şiddetle kınamışlar. Bu konuda örnek olarak şu rivayetler verilebilir:

– Abdullah b. Ömer *radiyallahu anh* şöyle demiştir: “İnsanlar bid’atleri iyi amel saysalar bile her bid’at sapıklıktır”.³

– Abdullah b. Mesûd *radiyallahu anh* şöyle demiştir: “Sünnete tâbi olunuz, bidat çıkarmayınız, bu size yeter. Her bid’at sapıklıktır”.⁴

O şöyle de demiştir: “Din dışı bidatlerde gayretli olmaktansa, sünnet sayılan amellerde orta yolu tutmak daha hayırlıdır”.⁵

– Ömer b. Abdülaziz şöyle dedi: “Size Allah'tan korkmanızı ve O'nun emirleriyle yetinmenizi tavsiye ederim. Ayrıca Peyğamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in emirlerine uymanızı ve kendisinden sonrakilerin yaptığı bid'atleri terk etmenizi tavsiye ederim”.⁶

Özellikle şunu belirtmek gerekir ki, bid’at yani İslam'da olmayan bir fiil işleyen kimsenin niyeti güzel olsa dahi, onun fiili kabul edilmez. Bu hususta rivayet edilmiş hadis-i şerifte Peyğamber *sallallahü aleyhi ve sellem* kurbân bayramı hütbesinde şöyle buyurmuştur: *“Kim bizim gibi namaz kılar ve bizim gibi kurban keserse, sünnetimize uygun iş yapmış olur. Kim namazdan önce kurban keserse, o ancak ailesine bir et sunmuş olur. Bu kestiği kurban olmaz”.* Bunun üzerine Ebû Burde şöyle dedi: Ben bu günün yeme, içme günü olduğunu düşünerek Kurbanımı namaza çıkmadan önce kestim ve [yine bu düşünceyle] acele edip [koyunun

¹ *Sahih-i Buhari*, 2697; *Sahih-i Müslim*, 1718.

² *Sahih-i Müslim*, 1718.

³ el-Lalakai, *Şerh el-İtiqad*, 126; *Silsiletül-Ehadisi-s-Sahihe*, 6/526.

⁴ *Sünen ed-Darimi*, 205; *Şüebül-İman*, 2024; *Şerhüs-Sünne*, 1/214; *el-İbanetül-Kübra*, 174; *Menasikül-Hacc vel-Ümra* (el-Elbani), seh. 44.

⁵ *Müstedrek*, 352; *Sünen el-Beyhaqi el-Kübra*, 4522; *Silsiletül-Ehadisi-s-Sahihe*, 5/11.

⁶ *Hilyetül-Evliya*, 5/338; *el-İbanetül-Kübra*, 163.

etinden] yedim ve evimde kesilen ilk kurban olmasını istedim". Peyğamber *sallallahü aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: "*Senin koyunun (ailene sunulan) bir et*".¹

Niyet iyi bile olsa, bir amel şeriata aykırı ise o amelin kabul edilmeyeceği hadislerden açıkça anlaşılmaktadır.

Peyğamber *sallallahü aleyhi ve sellem*, ashabına herhangi bir emri veya yasağı bir defa söyler, onlar da hemen emrini yerine getirir ve yasakladığı amellerden ise kaçınırlardı. Ashaptan hiçbiri bilerek bid'ata düşmemiş olmalarına rağmen, onlara sürekli olarak bid'attan uzak durmaları ve Allah'tan korkmaları gerektiğini hatırlatıyordu. Rasulullah *sallallahü aleyhi ve sellem* bu davranışı, İslam ümmetinin gelecek nesillere bid'attan sakınmasına yönelik bir ikazdır. İmam Müslim'in rivayet ettiği hadiste Peyğamber *sallallahü aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "*Gerçekten benden önce hiç bîr Nebi geçmemiştir ki. bildiklerinin hayırlısını ümmetine göstermesi ve bildiklerinin kötüsünden onları sakındırması boynuna borç olmasın! Şüphesiz sîzin şu ümmetinizin afiyeti evveline verilmiştir. Ahirine belâ ve kabul edilmez bir takım şeyler (bid'atlar) isabet edecektir*".²

Peyğamberimiz *sallallahü aleyhi ve sellem* hiçbir hadisinde güzel bir sapkınlıktan bahsetmemiş, tam tersine sahih hadiste her bid'atın sapkınlık olduğunu söylemiş ve hiçbir istisna yapmamıştır: "*İşlerin en kötüsü sonradan icat edilenlerdir (bidatlardır). Her bidat dalalettir ve her dalalet Cehennem ateşindedir*".³

Peyğamberimiz hiçbir durumda: "Şu güzel bid'at dışındaki bid'atların hepsi dalalettir" diye bir şey söylememiştir. Bu konuda Malik b. Enes şöyle demiştir: "Kim İslam dininde güzel bir bid'at

¹ *Sahih-i Buhari*, 955; *Sahih-i Müslim*, 1961.

² *Sahih-i Müslim*, 1844.

³ *Sünen-i Nesâî*, 1/243; *Hutbatu'l-Hâce*, 1/25.

olduğunu söylerse, Muhammed *sallallahü aleyhi ve sellem*'in Allah'ın dinine ihanet ettiğini iddia etmiş olur". Nitekim Yüce Allah konuyla ilgili şöyle buyurmaktadır:

﴿أَلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضَيْتُ لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾

“Bugün dininizi sizin için kemale erdirdim, size nimetimi tamamladım. Size din olarak İslâmı beğendim...”¹

İmam Malik *rahimehullah* sözlerine şöyle devam etti: “O gün hangi amel din sayıldıysa, bugün sadece o amel din sayılıyor”.²

İmam Malik *rahimehullah* şunu söylemek ister: Allah bu dini kemale erdirdikten sonra, kim bu mükemmel dinde kusur olduğunu iddia ederse, Peyğamber Efendimiz'in dini tam anlamıyla insanlara tebliğ etmediğini iddia etmiş sayılır.

Peki bu bid'atların ortaya çıktığı çağda tek cemaat olmak veya cemaat olarak hareket etmek için ne yapmalıyız? Peyğamber *sallallahü aleyhi ve sellem* bu zor sorunun cevabını bize önceden bildirmiştir. Hüzeyfe *radiyallahu anh*'ın şöyle dediği rivayet edilir: “Herkes Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e hep hayırdan sorar, ben ise birgün bana bulaşabilir korkusuyla şerden sorardım.” Bir seferinde aramızda şu konuşma geçti: “Ya Rasûlallah! Biz (vaktiyle) cahiliye döneminde ve kötülük içindeydik. Sonra Yüce Allah bize bu hayrı getirdi. Bu hayırdan sonra bir şer var mıdır?” diye sordum. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*: “Evet, vardır!” buyurdu. Ben “O kötülük ve şerden sonra bir hayır var mıdır?” dedim. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* “Evet, içinde kin ve fesat bulunan bir hayır olacaktır” buyurdu. Ben “Onun fesadı nedir?” diye sordum. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*: “O devirde gelecek bir zümre, benim sünnetim ve yolumun dışında bir yoldan

¹ Mâide sûresi, 3.

² el-İtisâm, Şâtibi, 1/49.

*gideceklerdir. Sen bazılarının hareketlerini tanıyacak ve tepki koyacaksın” buyurdu.¹ Ben Ya Rasûlallah! Bu karışık hayır devrinden sonra yine bir şer ve fesat devri gelecek midir?” diye sordum. Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*: “Evet, gelecektir. O devirde birtakım davetçiler halkı cehennem kapılarına çağıracaklardır. Her kim onların davetine icabet ederse onu cehenneme atacaktırlar” buyurdu. Ben “Ya Rasûlallah! Bu davetçileri bize tanıtırsanız!” dedim. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*: “Onlar bizim milletimizin insanlarıdır. Bizim dillerimizle konuşurlar” buyurdu. Ben “Ya Rasûlallah! O devre yetişirsem nasıl hareket etmemi emredersiniz?” dedim. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*: “Müslümanların topluluğundan ayrılma ve onların idarecilerine itaat et!” buyurdu. Ben “Ya Rasûlallah! Onların bir topluluğu ve başlarında idarecileri yoksa?” dedim. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*: “Bu takdirde bu fırkaların hepsinden senin açından bir ağaç kökünü ısırmak gibi meşakkatli bile olsa uzak dur! Artık ölüm sana erişinceye kadar bu tavır üzere bulun!” buyurdu.”²*

Bu yüzden bir cemaat olabilmek için dalâlet ehlinin hepsinden uzak durup, Ehl-i Sünnet ve cemaat ile bir arada olmak lâzımdır.

Büyük tabiinlerden Muhammed b. Sîrîn şöyle buyurmuştur: “Önceleri isnâd hakkında sorulmazdı. Fitneler vâki olunca, dediler ki; “Bizlere hadîs aldığınız kimselerin isimlerini söyleyin.” Sünnet Ehli’ne bakıldı, onlardan hadîs alındı. Bid’at Ehli’ne bakıldı, onlardan hadîs alınmadı”.³

Böylece cemaat olabilmek için sahih hadisi mevzu hadisten ayırmak, sahih hadislerle atıf yapan seleflerle birleşmek ve mevzu hadisleri takip eden bid’at ehlinin uzak durmak gerekir.

¹ Burada İslam dinine ilk bid’atleri getiren Hâriciler, kaderiler, rafiziler, mütezileler, cehmiler ve başka bid’at fırkaları kastedilir.

² *Sahih- Buhâri*, 3606. 7084; *Sahih-i Müslim*, 1847.

³ *Mukaddimetü Müslim*, 27.

KİTAPTAKİ BAZI TERİMLERİN AÇIKLAMASI

Cehmiyye: Cehm b. Safvân'ın (ö. 128) itikadî görüşlerinden oluşan bâtil fırkaya ve bu fırkayı benimseyenlere verilen isimdir. Horasan'da yaşayan Cehm'in Kûfe asıllı olduğu söylenmekle birlikte çeşitli kaynaklardan ve nisbesinden anlaşılacağı üzere Semerkant şehrinde olup orada yetişmiştir. Allah'ın âhirette görülmeyeceğini söylemiş, kabir azabını, sırat ve mîzanı inkâr etmiş, cennet ve cehennemden bir süre devam ettikten sonra yok olacağını ileri sürmüş, İlahi sıfatları nefyetmiş ve Kur'an'ı mahluk olduğunu idda etmiştir. Cehm b. Safvân bâtil görüşlerini Ca'd bin Dirhem'den, Ca'd, ta'til fikirlerini Eban bin Sem'an'dan aldı ve Eban da Talut'dan aldı, Talut da Lebid bin El-Asam'dan aldı.¹

Ensâr: İslâm literatüründe ensar, Peyğamber *sallahu aleyhi ve sellem*'i ve muhacirleri yurtlarında barındırmak ve korumak suretiyle onlara büyük yardımda bulunan Evs ve Hazrec kabilelerine mensup Medineli müslümanlar için kullanılmıştır.

Etbâu't-Tâbiîn: Tâbiîni müslüman olarak gören ve müslüman olarak ölen üçüncü nesli ifade eden terim.

Hâricîler: Havâric, Arapça حَرَج / *harace* filinden türemiş harici kelimesinin çoğuludur. *Harace* çıkmak, *hârici* ise çıkan (itaatten ayrılıp isyan eden) demektir. "Havaric" denildiği zaman Müslüman cemaatten ayrılan, kendine bir grup oluşturan, büyük günah işleyen kişiyi delilsiz olarak kafir sayan, şeriata aykırı farklı özellikleri taşıyan ve haddi aşan, İslam dininde bir siyasi fırka olarak ortaya çıkmış ve asırlardır kendini değişik şekillerde sergileyen bir hareket kastedilmektedir. Kurucusu Zu'l-Hüveysıra

¹ *el-Fetava'l-Hameviyyeti'l-Kübra*, s. 24.

olan bu fırka, Müslümanlar arasında ortaya çıkan ilk sapkın fırkalardan biridir. Hariciler, Allah'ın razı kaldığı, cennet müjdesi almış, canlarını ve mallarını İslam uğruna feda eden, Peyğamber *sallahu aleyhi ve sellem*'e her zaman sadık olan iki büyük sahabi, Osman b. Affân ve Ali b. Ebû Tâlib'i *radiyallahu anhume* şehit etmişler.

Peyğamber *sallahu aleyhi ve sellem* Hâricileri anlatırken şöyle buyurmuştur: “*Âhir zamanda öyle insanlar gelecek ki, yaşları genç, akılları kıt olacak. Kur'anı okuyacaklar fakat gırtlaklarını geçmiyecek, putlara tapanları bırakıp da Müslümanları katledecekler, İslam'dan ok'un avı delip geçtiği gibi çıkacaklar...*”¹

Kaderiyye: Allah'ın her şeyi önceden takdir ettiğini inkar eden ve fiillerin sadece insan iradesiyle gerçekleştiğini iddia eden itikadî sapkın fırkadır. Yahyâ b. Ya'mer *rahimehullah* şöyle demiştir: “Ma'bed Cuhenî Basra'da kader'i inkâr hususunda ilk söz söyleyen kimsedir. Bir gün ben ve Humejd İbn Abdurrahman Himyeri iki hacı veya iki mü'temir – yani umre yapan – olarak gittik. Keşki Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ashabından birine rast gelsek de ona şu adamların kader hakkında söylediklerini sorsak dedik. Müteakiben tam mescide girerken Abdullah İbn Ömer'e *radiyallahu anh* rast geldik. Birimiz sağından diğerimiz solundan olmak üzere hemen yanına yaklaştık. Ben arkadaşım sözü bana bırakacağını düşünerek: Ey Eba Abdurrahman! bizim taraf ta Kur'ân'ı okuyan ve ilmi arayan bir takım insanlar ortaya çıkmıştır. Ve onlar: Kader yoktur, işler, Allah'ın bir ilmi ve takdiri olmaksızın yeniden meydana gelir, iddiasında bulunuyorlar, dedim. O şöyle dedi: “Bu adamlara kavuştuğun zaman onlara sunu haber ver: Ben onlardan uzağım, onlarda benden uzaktırlar. Abdullah İbn Ömer yemin etmekte olduğu Allah'a and vererek

¹ *Sahih-i Buhari*, 3611, 4351, 6880.

dedi ki: eğer onlardan birinin Uhud dağı kadar altını olup ta onu infak etseydi, kendisinden, kadere inanmadıkça Allah bunu ondan kabul etmez".¹

Bu hadis-i şerifte zikr edilen Ma'bed Cuhenî Allah'ın ezeli ilmiyle, meydana gelecek olayları takdir etmesini inkar ederek İslâm dinine yenilik getirmiş ve bununla beraber kaderiyye denilen sapkın fırka ortaya çıkmıştır. Onlar her şeyin Allah tarafından önceden takdir ettiğini inkar ederek Allah'ın gelecek olaylardan habersiz olduğunu iddia etmişler. Mekke'nin fethine kadar kaderi inkar edenler hususunda şöyle buyurmuştur: *"Kaderi inkâr edenler bu ümmetin Mecusileridir. Eğer hasta olurlarsa onları ziyaret etmeyiniz. Eğer ölürlerse cenazelerinde bulunmayınız."*²

Mu'tezile: Büyük günâh işleyen kimsenin iman ile küfür arası bir aşamada olduğunu söyleyerek, tabiin döneminin en önde gelen âlimlerinden Hasan-ı Basrî'nin (ö. 110.) derneğini terk eden Vâsıl bin Atâ (ö. 131.) ile ona uyanların oluşturduğu bâtil fırka bu adla anılır.

Hasan el-Basrî'nin Basra camiinde ders verdiği bir sırada bir adam gelir ve büyük günah işleyen kişinin dinî durumunun ne olacağına yönelik bir soru sorar. Vâsıl büyük günah işleyen kişinin ne mümin ne de kâfir olamayacağını, onun durumun iki yer arasında orta bir yerde (*el-menzile beyne'l-menzileteyn*) olduğunu iddia etmiş ve Hasan el-Basrî'nin ders meclisinden uzaklaşarak mesciddeki başka bir sütunun dibinde görüşünü anlatmaya başlamıştı. Bunun üzerine Hasan el-Basrî: (*qad i'tezele anne Vâsıl*) "Vâsıl bizden ayrıldı" demişti. Böylece Mu'tezile (ayrılanlar) ortaya çıkmış oldu. Daha sonra arkadaşı Amr ibn Ubeyd de onun bu görüşü benimsedi. Bundan dolayı Vâsıl b. Atâ ve taraftarlarına

¹ *Sahih-i Müslim*, 8.

² *Sünen Ebû Dâvud*, 4691; *Silsiletü'l-Ehâdisi's-Sahîha*, 2748.

"ayrılanlar", terk edenler anlamına gelen "el-Mu'tezile" adı verildi.

Mutezile, büyük günah işleyen kişi ve imanın hakikati konusunda bir yandan Haricilere, diğer yandan Mürciler'e karşı çıkmıştır. Hariciler imanı amelin bir parçası olarak görüyorlardı. Başka bir ifadeyle Haricilere göre tevhid inancını tasdik eden kişi, şeriatın emrettiği şeylerden birini yerine getirmediği veya büyük bir günah işlediği takdirde kâfir sayılır. Mürcie de siyasî ve itikadî bâtil bir fırka olarak ortaya çıkmıştır. Onlar amellerin imandan olmadığını, dolayısıyla büyük günah (şirk veya küfür) işleyen kişinin imandan ayrıldığını ileri sürmüşlerdir. Mürcie, imanın sırf dille ikrardan ibaret olduğunu iddia etmiştir. Ayrıca Mu'tezile Kur'an'a "mahlûk" demekle beraber Allah'ın ezeli ve ebedî olan kelam sıfatını inkâr etmişler.

Muhacir: Dinî sebeplerden dolayı bir yerden diğer bir yere göçme ve özellikle Mekke'nin fethine kadar, Mekke dahi farklı şehirlerden Medineye göç eden Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ashabına verilen isimdir.

Râfizîler: Rafiziler, Peyğamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ehli beytini daha çok sevdiklerini iddia eder, bazıları Ali ibn Ebu Talib'i Peyğamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den daha üstün olduğunu savunur, bazıları da Ali ibn Ebu Talib'in Allah olduğunu iddia ederler. Râfizî, Arapça bir kelime olup (رَفِضَ) fiilinin malum kökünden türeyen ism-i fail kalıbıdır. Bu kelime terk eden, ayrılan, reddeden, kabul etmeyen manalarına gelir. Onlara Râfizî denmesinin sebebi, Zeyd b. Ali b. Hüseyin b. Ali b. Ebû Tâlib'e Ebû Bekîr ve Ömer hakkında görüşünü sorduklarında, Zeyd, "Bu ikisi hakkında iyilikten başka bir şey işitmedim. Onlar dedemin (Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in) en yakın meslektaşları olmuşlar" söyledi. Bu cevap üzerine onlar Zeyd'i terkeder, O da

onlara “Beni bırakıp kaçtınız, terkettiniz” der. Bunun Arapçasında “Râfaztumunî” ifadesi geçmektedir. İşte bundan dolayı onlara hemen andan "Rafizî" denmiştir.¹

Sahabi: İslam peygamberi Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'i görmüş, Onun tebliğ ettiği dinine iman getirmiş ve imanla vefat eden kimsedir.

Tabiîn: Herhangi bir sahabeyle karşılaşan, İslam'ı kabul eden ve mümin olarak dünyadan ayrılan kimse.

¹ *Mecmu Fetâva ve Resâil*, 4/201.

İÇİNDEKİLER

Mukaddime.....	3
Selef Kelimesinin Anlamı.....	5
Selef Kavramının Geçmişten Günümüze Kullanılması.....	13
Selefleri Örnek Veren Bazı Alimler	20
Sâlih Seleflere Verilen Diğer İsimler	26
Selefler İle Hariciler Arasındaki Temel Farklar.....	29
Sahabe Zamanında Olduğu Gibi Bir Cemaât Olmak İçin Ne Yapmalıyız?.....	34
Kitaptaki Bazı Terimlerin Açıklaması	40